

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ (Κεφαλαίου 6) – Συντήρηση έργων σε χαρτί

Μάθημα: Συντήρηση Έργων Τέχνης (ΕΠΑΛ)

Βαθμολογία: /100

Χρόνος: 60'

ΜΕΡΟΣ Α – ΣΩΣΤΟ / ΛΑΘΟΣ (10 × 3 = 30 μόρια)

1. Το χαρτί είναι οργανικό υλικό που αποτελείται κυρίως από ίνες κυτταρίνης.
2. Η οξειδωση είναι φαινόμενο που αφορά μόνο μεταλλικά έργα και όχι το χαρτί.
3. Η υγρασία μπορεί να προκαλέσει ανάπτυξη μυκήτων και παραμορφώσεις στο χαρτί.
4. Ο καθαρισμός με νερό επιτρέπεται πάντα, ανεξάρτητα από τη σταθερότητα του μέσου γραφής.
5. Ο ξηρός καθαρισμός γίνεται με πινέλα, γόμες ή μικροαναρρόφηση.
6. Οι όξινες ουσίες στο χαρτί προκαλούν επιτάχυνση της φθοράς και κιτρινίσματα.
7. Η χρήση ιαπωνικού χαρτιού για επιδιορθώσεις θεωρείται κακή πρακτική.
8. Η επιπεδοποίηση (flattening) γίνεται συνήθως με ελεγχόμενη υγρασία και πίεση.
9. Η προληπτική συντήρηση περιλαμβάνει έλεγχο φωτισμού, υγρασίας και συσκευασίας.
10. Οι επεμβάσεις στο χαρτί πρέπει να είναι αναστρέψιμες και τεκμηριωμένες.

ΜΕΡΟΣ Β – ΠΟΛΛΑΠΛΗΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ (10 × 3 = 30 μόρια)

Διάλεξε τη σωστή απάντηση (α, β, γ ή δ).

11. Το χαρτί είναι ευαίσθητο κυρίως επειδή:
 - α) Είναι ανόργανο υλικό
 - β) Αποτελείται από οργανικές ίνες που απορροφούν υγρασία
 - γ) Περιέχει μέταλλα
 - δ) Δεν έχει πορώδη επιφάνεια
12. Ποιο από τα παρακάτω **δεν** αποτελεί μορφή φθοράς σε έργα σε χαρτί;
 - α) Σχισίματα
 - β) Ρωγμές
 - γ) Κρακελάρισμα
 - δ) Κηλίδες υγρασίας
13. Η οξειδωση στο χαρτί εκδηλώνεται συνήθως ως:
 - α) Αλλαγή χρώματος (κιτρίνισμα)
 - β) Σκουριά

- γ) Κρούστα αλάτων
- δ) Εμφάνιση φυσαλίδων

14. Η ασφαλέστερη μέθοδος καθαρισμού αρχικά είναι:

- α) Καθαρισμός με διαλύτες
- β) Ξηρός καθαρισμός -
- γ) Καθαρισμός με αποσταγμένο νερό
- δ) Καθαρισμός με οξικό διάλυμα

15. Το «φοδράρισμα» είναι:

- α) Πλύσιμο του χαρτιού
- β) Τοποθέτηση ενισχυτικού χαρτιού από πίσω για στήριξη
- γ) Διαβροχή για επιπεδοποίηση
- δ) Επικάλυψη με βερνίκι

16. Ποια από τις παρακάτω ουσίες **δεν** πρέπει να χρησιμοποιείται στη συντήρηση χαρτιού;

- α) Κόλλες ουδέτερου pH
- β) Οξινες κόλλες
- γ) Ρυζόχαρτο
- δ) Μαλακό πινέλο

17. Ποιο στάδιο προηγείται οποιασδήποτε επέμβασης;

- α) Επιπεδοποίηση
- β) Τεκμηρίωση και διάγνωση
- γ) Στερέωση
- δ) Αισθητική συμπλήρωση

18. Η παρουσία καφέ κηλίδων («foxing») σε χαρτί οφείλεται κυρίως σε:

- α) Οξείδωση μετάλλων ή μυκητολογική δράση
- β) Υγρασία χωρίς άλλη αιτία
- γ) Κακή αποθήκευση σε χαμηλή θερμοκρασία
- δ) Υπερβολικό φως

19. Ποιο από τα παρακάτω **δεν** θεωρείται στάδιο επέμβασης συντήρησης χαρτιού;

- α) Καθαρισμός
- β) Ενίσχυση
- γ) Προληπτικός έλεγχος
- δ) Φωτογράφιση τεκμηρίωσης

20. Στη σωστή προληπτική συντήρηση έργων χαρτιού, η υγρασία πρέπει να είναι περίπου:

- α) 30%
- β) 50%
- γ) 70%
- δ) 90%

ΜΕΡΟΣ Γ – ΣΥΝΤΟΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ (3 × 10 = 30 μόρια)

21. Αναφέρετε τέσσερις κύριους μηχανισμούς φθοράς σε έργα τέχνης σε χαρτί και εξηγήστε πώς τους προκαλούν περιβαλλοντικοί παράγοντες.
22. Περιγράψτε τα βήματα της διαδικασίας καθαρισμού ενός έργου σε χαρτί, από την αρχική εκτίμηση έως τη λήξη της επέμβασης.
23. Ποια είναι η διαφορά ανάμεσα στη στερέωση και στην αισθητική συμπλήρωση; Δώστε παράδειγμα για καθεμία.

ΜΕΡΟΣ Δ – ΕΡΩΤΗΣΗ ΚΡΙΣΗΣ (1 × 10 = 10 μόρια)

24. Ένα παλιό χειρόγραφο έχει λεκέδες υγρασίας και ελαφρά μούχλα. Ο ιδιοκτήτης ζητά να καθαριστεί «να φαίνεται καινούργιο». Ως συντηρητής, τι ενέργειες θα κάνεις και ποιες δε θα κάνεις, λαμβάνοντας υπόψη την επιστημονική δεοντολογία και τη διατήρηση της αυθεντικότητας του έργου;

ΦΥΛΛΟ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ

Μάθημα: Συντήρηση Έργων Τέχνης (ΕΠΑΛ)

Κεφάλαιο 6 – Συντήρηση έργων σε χαρτί

Μέγιστη βαθμολογία: 100

◆ ΜΕΡΟΣ Α – ΣΩΣΤΟ / ΛΑΘΟΣ (10 × 3 = 30 μόρια)

A/A	Ερώτηση	Απάντηση	Μονάδες	Επεξήγηση
1	Σ	✓	3	Το χαρτί είναι οργανικό, κυτταρινικό υλικό.
2	Λ	✓	3	Η οξείδωση επηρεάζει και χαρτί (κιτρινίζει) λόγω οξέων.
3	Σ	✓	3	Η υγρασία προκαλεί μούχλα και παραμορφώσεις.
4	Λ	✓	3	Ο υγρός καθαρισμός γίνεται μόνο αν το μελάνι είναι σταθερό.
5	Σ	✓	3	Ο ξηρός καθαρισμός γίνεται με πινέλα, γόμες, κ.λπ.
6	Σ	✓	3	Οι όξινες ουσίες καταστρέφουν τις ίνες του χαρτιού.
7	Λ	✓	3	Το ιαπωνικό χαρτί χρησιμοποιείται ευρέως για επιδιορθώσεις.
8	Σ	✓	3	Η επιπεδοποίηση γίνεται με ελεγχόμενη υγρασία + πίεση.
9	Σ	✓	3	Περιλαμβάνει προληπτικά μέτρα αποθήκευσης και ελέγχου.
10	Σ	✓	3	Όλες οι επεμβάσεις πρέπει να είναι αναστρέψιμες & τεκμηριωμένες.

Σύνολο Μέρους Α: 30/30

ΜΕΡΟΣ Β – ΠΟΛΛΑΠΛΗΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ (10 × 3 = 30 μόρια)

A/A	Ερώτηση	Σωστή επιλογή	Μονάδες	Επεξήγηση
11	β	✓	3	Οι ίνες κυτταρίνης απορροφούν υγρασία → φθορά.
12	γ	✓	3	Οι ήχοι/κραδασμοί δεν επηρεάζουν άμεσα το χαρτί.
13	α	✓	3	Η οξείδωση εμφανίζεται ως κιτρίνισμα ή καφέ κηλίδες.
14	β	✓	3	Ο ξηρός καθαρισμός είναι το πρώτο και ασφαλέστερο στάδιο.
15	β	✓	3	Φοδράρισμα = ενίσχυση από πίσω με λεπτό χαρτί.
16	β	✓	3	Οι όξινες κόλλες προκαλούν μακροπρόθεσμη φθορά.
17	β	✓	3	Πρώτα πάντα γίνεται διάγνωση & τεκμηρίωση.
18	α	✓	3	«Foxing» = οξείδωση + μύκητες λόγω υγρασίας.
19	δ	✓	3	Η φωτογράφιση δεν είναι επέμβαση, αλλά τεκμηρίωση.
20	β	✓	3	Ιδανική σχετική υγρασία ≈ 50% (±5%).

Σύνολο Μέρους Β: 30/30

◆ ΜΕΡΟΣ Γ – ΣΥΝΤΟΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ (3 × 10 = 30 μόρια)

21. Μηχανισμοί φθοράς (10 μόρια)

Ενδεικτική απάντηση:

Οι βασικοί μηχανισμοί φθοράς είναι:

- **Υγρασία:** προκαλεί διογκώσεις, μούχλα, παραμορφώσεις.
- **Φως:** προκαλεί φωτοχημική αλλοίωση, κιτρίνισμα, ξεθώριασμα μελανιών.
- **Ρύπανση / οξείδωση:** όξινα αέρια επιταχύνουν τη γήρανση της κυτταρίνης.
- **Θερμοκρασία:** υψηλή θερμοκρασία ενισχύει χημικές αντιδράσεις φθοράς.

→ **Κριτήρια:** 2,5 μον. ανά παράγοντα (μέγιστο 10).

22. Διαδικασία καθαρισμού (10 μόρια)

Ενδεικτικά στάδια:

1. **Διάγνωση & τεκμηρίωση** (φωτογράφιση, χαρτογράφιση φθορών).
2. **Ξηρός καθαρισμός** (πινέλο, γόμα, μικροαναρρόφηση).
3. **Έλεγχος σταθερότητας μελανιών/χρωμάτων.**
4. **Υγρός καθαρισμός** μόνο αν το επιτρέπει το υλικό.
5. **Στέγνωμα σε πίεση** υπό απορροφητικά χαρτιά.

→ **Κριτήρια:** 2 μον. ανά στάδιο.

23. Διαφορά στερέωσης – αισθητικής συμπλήρωσης (10 μόρια)

Απάντηση:

- **Στερέωση:** τεχνική ενίσχυσης δομής (π.χ. ενίσχυση σκισμένου σημείου με ιαπωνικό χαρτί – αράχνη και κόλλα ουδέτερου pH).
- **Αισθητική συμπλήρωση:** αποκατάσταση χαμένης επιφάνειας ώστε να αποδοθεί οπτικά ενιαίο αποτέλεσμα, χωρίς να παραποιείται το έργο.
 - Παράδειγμα: συμπλήρωση μικρού κομματιού με παρόμοιο χαρτί, χρωματικά ουδέτερο.

→ **Κριτήρια:** 5 μον. για ορισμούς + 5 μον. για παράδειγμα.

Σύνολο Μέρους Γ: 30/30

◆ ΜΕΡΟΣ Δ – ΕΡΩΤΗΣΗ ΚΡΙΣΗΣ (1 × 10 = 10 μόρια)

24. Ενδεικτική απάντηση (10 μόρια)

Ως συντηρητής, θα προχωρούσα **πρώτα σε διάγνωση** της κατάστασης και σε **τεκμηρίωση** των λεκέδων και της μούχλας.

Θα **αφαιρούσα απαλά τη μούχλα** με ξηρή μέθοδο και, εφόσον το επιτρέπει το έργο, θα **έκανα περιορισμένο υγρό καθαρισμό** με αποσταγμένο νερό και ουδέτερο pH.

Δεν θα επιδίωκα να δείχνει “καινούργιο”, γιατί αυτό παραβιάζει την αυθεντικότητα.
Η δεοντολογία απαιτεί **αναστρεψιμότητα, σεβασμό στο έργο και διατήρηση ιστορικών ιχνών.**

Θα ενημέρωνα τον ιδιοκτήτη για τα όρια της συντήρησης.